

משך חבמה

א י כ ה

ואדרבא לטורח ועמל יחשב אללם המתניגב בס' ובכ"ז מפני כי המה יודעים אשר אלל ישראל המה חמודות לכן יגזרו על ביטול תורה וזה שאמר אללמל זכיתם הייתם קוראים כו' ולא יחמד איש את ארנך אף הארץ שלל האומות המה נחמדים יותר מאללך ועכשיו אתם קורין ידו פרש לר על כל מחמדיה שרק אללה המה חמודות והיינו התורה ומלתי:

ד א אליכם כל עברי דרך כו' אשר הוגה ד' ביום חרון אפו. הכוונה כמו שאמר במדרש וכי אוה"ע אינם חוטאים אלל ישראל חטאו ולקו ואוה"ע אינם לוקים. והתירוץ אמאי לוקים פשוט שישראל מלווים ואוה"ע אינם מלווים. והנה ביבמות מ"ז ע"ב אמר מפני מה גרים מעונים בעוה"ז ששהו להתגייירי א"כ אחי אינן האומות לוקים שלא נתגייירו ופשוט דעל מזה כוז שלא הכניסו עלמן לחיוב אמרינן דבעידן ריתחא נעשין עליה וא"כ כשמקבלין עליהן תר"ג מלות ואינם מקיימים קלת בעידן ריתחא נעשין על ששהו להתגייירי. והנה בפרק כמה מדליקין אמר על שעשיתם פתחי בתים כמחמת וכי"צ שלא הכניסו עלמן לחיוב. וא"כ כי הוה עידן ריתחא על המלות שנלקוו נעשין גם על שאר מלות שלא הכניסו עלמן לחיוב. וזה שאמר לא אליכם כל עוברי דרך (עוברי דרכה של תורה, מדרש) הביטו וראו אם יש מכאוב מכאובי כו' דאף בדברים שאנו שניהן שוין שלא הכניסו עלמן לחיוב. אשר הוגה ד' ביום חרון אפו בעידן ריתחא נעשין עליה. ודוק:

ממרום שלח אש בעלמותי. ד"א ולדקתך אלרים עד מרום אלו שני המאורות כדאיתא בפרשת משפטים במדרש בקרא דאם כסף חלוה הלכנה ליה מן השמש והשמש ליה מן הלכנה שנאמר שמש ירח עמד וזולה והמאורות עושין לדקה זה עם זה. וזה לדקתך עד מרום שבמרום עשין לדקה וע"ז: **גימין** פ' הנוקין. אמר ר"י אמר רב מאי דכתוב עיני עיני יורדה מים מעשה צבנו וצת של ר"י כו'. הביאור עפ"י מה דאיתא בירושלמי מעשר שני א"ל חמי חד עינה נשקה חכרתה א"ל ההוא גברא לאחתיה הוא חכים וכן איתא הך עובדא ברכות דף ר"י. וזה שאמר שעין אחת בזכה על השניה ויורדה מים על השניה. וזה אף ואחות בן וצת ר"י. ופשוט: ליה

איכה ישנה בדד העיר. ולא מחמת שמאלו חסרון זה ולא היתה כאשה גרושה. לא כן אף בע"כ נגלו והיתה כאלמנה שלא מחמת חסרונה עזבה אישה. ובאמת איך תהיה הפניות כזה שמרוב עם תהיה בדד. לכן אמר הסבה שמתחילה היה ההתהפכות. שרתי במדינות היתה לחם. שמתחילה המשילו על עמם מלכי רומא כידוע מעובדא דתשמונאים. וזה היתה הסבה להגלות:

בכה תצכה בלילה. שיש בניה שבוכה כדי שישמעו אחרים וירחמו. ויש בניה כאלם הבוכה על מחו שרק מחמת לערו. לכן אמר שבכייתה אינה לשמוע ולרחם עליה. שזה היתה לריך להיות יותר ביום ובאחר דשכיחי רבים. אך בכייתה מחמת לערי לכן בכה תצכה בלילה אף שאין אדם שומע מפני מה מפני שדמעתה על לחייה פירוש כי אם יבכה אדם להושיעו ואחד יושיעו נקרא המושיע מוחה דמעות מעל פניו וכמ"ס ומחתי דמעה מעל כל פנים אבל זה אינו כן שדמעתה נשאר על לחייה כי אין לה מנחם להסיר דמעתה: **בר** רעיה בגדו צה. ר"ל הרעים נעשו רעים וזה האות כי גם צפת שלוחה היו לה לאויבים מנקשים רעתה בהסתרי כידוע שאויב הונח על שונא מסתתר:

ה'ין לריה לראש אויביה שלו וכו' על רוב פשעיה. פירוש ששמחו שד' התריבה מפני רוב פשעיה. הוי כסילים הלא עולליה הלכו שבי לפני לר ואלה הלחן מה חטאו. ע"כ דזה רק גזירה קדומה וכדברי הקלירי איכה את אשר כבר עשהו תבע מני לשלם נשיו: **חמא** חטאה ירושלים. פירוש שעברה עבירה ושנתה כמה פעמים. לכן הותרה לה ונעשית כדבר הקבוע ולא ידעה בושת. וכמו אשה נדה אשר עם היותה דוה בכ"ו לא תבוש כי וסתא קבוע ודבר טבעי הוא לה. כן בעוה"ר היה בירושלים להפלת החטאים:

ידן פרש לר על כל מחמדיה. אלו זכיתם היתם קוראים בתורה לא יחמוד איש את ארנך עכשיו כו' אתם קורין ידו פרש לר על כל מחמדיה פירוש כי הקנאה הוא רק על החמודות שיש לחבירו אשר גם אלל החמוד נחשב זה לחמודות. לא כן דברי תורה הנחמדים מזהב. אלל האומות אינם חמודות

משך

איכה

חכמה

צוה ד' לעקב סביביו לריו היתה ירושלים לגדה ביניהם. ע"ד דלמרינין דערבי פסחים נדה ההולכת בין שני אנשים או הורגת אחת או עושה מריבה ביניהן. וזה סביביו לריו והיא כגדה ביניהן. וזה הלל לישאל בארנות פזוריהם. והבן:

מה אטידך. אמר ר"י ששים רבוא מלאכי השרת ירדו כו' מלה ועשרים רבוא ירדו כו'. יתכן דפליגי בהא דאיתא מבילתא יתרו לאמר שהיו אומרים על הן ועל לאו לאו רע"ק אומר על הן הן ועל לאו הן לפי' לזה ק"כ רבוא אחד על עשה ואחד על לימי. ולזה הדא כמו שקבלו בלשון אחד. **ראה** ד' והביטה למי עוללת כה. כי המכה להכיר הזדון ישרש התכונה הרעה מלב העושה. ופה היה ההיפך אשר בשביל שנהרג במקדש ד' כהן ונבוא ענשן באכזריות גדולה יותר שיבטלו ביניהן. וזה פלא:

זכור תזכור ותשוח עלי נפשי זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל. פירוש שעל דבר הנאבד טפות גדול לבכות והמשכיל יתחכם להקשות לכו מהרי. רק על דבר הבלתי מיואש ויש תוחלת שייך הבכי וכמו שאמר דוד לעבדיו במות בנו. ומטעם זה הבגין בהמ"ק ונחמות ליון וירושלים המה סבה והבכיה המסובב. אולם להיפך אמרו מז"ל כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בנחמתה. וא"כ הבכיה סבה לנחמות ליון. וכן במדרש אמר ר' חיבו אמר הקב"ה בשכר אותה הבכיה אני מכניס גליותיכם. לכן אמר זכור תזכור. וכיון שיש תקוה תשוח עלי נפשי זאת אשיב אל לבי על כן. פירוש בשביל הבכיה אוחיל שבשכר זה יבנה המקדש ב"ב אכירי:

אמר ר' יוחי בן חלפתא כל מי שהוא יודע כמה שנים עבדו ע"ז הוא יודע אימתו בן דוד בא. הכוונה שנתן טעם מפני מה לבא לפומא לא גליא. יטן ע"ז מלטרפה מחשבה למעשה למטן תפוס ישראל בלבם (קדושין מ') ואתה ד' לבדך בוחן כליות ולבי. כי אף המלאכים אינם יודעים מחשבה שבמוחין (ע"ין של"ה). לכן אינו יודע הקד. ודוק:

מדרש זכו מזירה משלג אלו שהיו שותין את השלג. פירוש שהיו נשמרין לאכול על טהרת תרומה טהרת הקודש. ואמו של שמשון יוכיח שנאמר לה בהריונה עמו לא תאכלי כל עמא. והשלג אינו מקבל טומאה שאינו אוכל ולא משקה כמפורש פרק כל היד י"ז ע"א. לכן שמו השלג. ואולי בחלב הוא שילא שלא לרנון. ע"ין סוף מכשירין:

עורינו כתער נכמרו. וחד אמר כתער שלא הוסק

כל לרכו. שאינו מקבל טומאה כמבואר כלים פרק ה' כן לא נטמאו בנות ישראל בזנות ובני ישראל בע"ז. וזה שאמר בסמוך נשים בליון ענו בתולות כו' שבר מחלת נשים שנחטללו לא נטמאו:

ער הר ליון כו' שופלים הלכו בו. אמרו עקיבא לעולם אחת מתמיה עלינו אנו בזכים ואחת משחק. משדוהו שהוא משחק שלפי דעתו הלא בן כוזיבא הוא משיח ועל ידו יעזרו בני ישראל. א"ל כו' ושמתתי שנתקיימו. דברי אוריה ולסוף דברי זכריה כו' אם גם לסוף ולזמן רחוק יתקיים דברי זכריה הנני מנוחם. ובלשון הזה א"ל עקיבא נחמתו התנחם צרגלי מבשר. פירוש במשיח שיש לו קודם מבשר וכדאמר פ' מי שהוליאורו דלא אתי משיח עד שיבוא אליהו ולא בבר כוכבא שאין לו מבשר קודם:

כספם בתולות יסליכו במדרש פתיחתא כ"ג א"ר יוחנן אשכחתי אחר כל דרומיה אמין שתיין ופתיח שית מי יכיל קאים ואת אמר אוקמיה בבקעת דרא כו' עד שהביאו כל כסף וזהב שבירושלים ושפכו דימום על רגליו כו'. הוא לימוד מרז"ל על דמות הבדויות והדיעות המוטעות שבאמת המה סתורות מעלמן מהמושכלות הראשונות ונגד המוחשות והמפורסמות. רק קיומן מפני שנשענים על דברי התורה האלדית והפלסופית הדתית שהיה צירושלים. וכאשר נטלו זה והורוס לבני עולם אשר הוא מתוק כאור השמש לפניהם. עשו על זה טחי טפל הבלים ושטותים מתנגדים לעקרי התורה ויסודי הדת האמתית. ובשביל זה מתקיימים הבליהם וכזביהם וזה בקורת נמרלה:

פתיחתא ואנו ואבלו פתיחא איגיה מבפנים ואבלות מבחוץ פתיחא חורבן ראשון

וחורבן שני. פירוש ראשונים נחגלו עונם ע"ז ג"ע וכו'. אחרונים בעלי תורה ומלות רק שנאת חנם. וזה צראשונים אבלות מבחוץ ובאחרונים איניות מבפנים. ועיין דברי הגרי"א על הך דיפה לפרטן של ראשונים כו': **ירושלמי** פרק שלשה שאכלו הלכה ג'. ירמיה אמר כו' לזה נאה לקרות גבור שהוא

רואה חורבן ביתו ושותק כו' שאין מורא אלא בהמ"ק כו'. פירוש בנסים שנעשו בו. ולזה אמר הר המוריה שמשם ילאה מורא לעולם (תענית) דניאל כו' ולא אמר הגבור. פירוש שלא היה יכול לאמר מטעם ירמיה שהרי לא שחק בנכוכדנלר שנעשה חיה ובבלשאר שנהרג בלילה שנשתמש בכלי המקדש כו' החזירו הגדולה ליושנה [בבלי ביומא הן גבורותיו שה אחת בין ע' זאבים כו'] וזה שאמר הכתוב ד' בליון גדול ורם הוא על כל העמים. ואז יודו שמך גדול וטרא קדוש הוא

משך

איכה

חכמה

הוא פירוש יהיה בהמיק ונורא אהה ממקדשך ועוז מלך [היינו גבורתו של הקב"ה] כמה שמשפט אהב היינו שיטת משפט כתוב בגוים וכמו שאמר ימירך ד' מרעץ אויבי ודוק יזכינו ד' לזה בצ"א. וכעת אינו נחגלה

כבוד השי"ת רק אחרי ההתבוננות שה אהת בין ע' זאבים כו' אבל כשיעשה השי"ת משפטו אז יקויים בקשתנו גלה כבוד מלכותך עלינו במהרה בלא שום אורך להם בוננות כלל. ודוק:

השמטות ומאמרים נלקטים.*

נח כל רמש אמר הוא חי לכה יהי לאכלה. דאדם לא הוטר לו בשר לאכילה. רק נח וזה בהן בשכר טפולו וקיומו אותם כל זמן היותו בתיבה. והכין להם מדור לקיים מיניהם. לכן בשכר זה נתנו לו לאכילה. והגוים שבים שלא נמחו במבול (קדושין י"ג) נתנו לאכילה שלא להטיל קנאה במעשה בראשית (מגילה כ"ה):

ק"י ותרכבנה על הגמלים. לא זכר הכתוב באליעזר ועבדיו שרכבו על הגמלים רק ברבקה ונערותיה. משום שאמרו בגדה דף י"ד רוכבי גמלים אסורים לאכול בתרומה שא"ל שלא יולאו ש"ז מחמת תמום. לכן באנשים לא נזכר רכיבה בגמל שהשחתה זרע נקרא רע בעיני ד' קודם מתן תורה. ודוק:

כ"ב זהר הוספה לפסוק וישנהם על הארץ לבטח. וזה ג"כ אמר יחזקאל סימן כ"ח ונקדשתי בס לעיני הגוים וישבו על אדמתם כו' וישבו עליה לבטח. זהו שלא יפחדו מפני שנאת הדת וזכו בתים ונטעו כרמים ויהיו עשירים מלאים כ"ע. וישבו עליה לבטח שלא

יפחדו משנאה מפני הקנאה מהשושר. ודוק: **כ"ב** פנחס הוספה לפסוק ומנחתם ופוק חזי גבי יולדת שאם אין לה די ידה להביא נסכים לכבשה עולה מביאה עוף. אע"פ שעוף אין לו נסכים. בכ"ז כיון שלכבשה אין נסכים עדיף טפי בן עוף שא"ל נסכים שקרבן בלא נסכים אינו מהודר. ולכן אמר ר"ש בהתכלת דעדיף טפי אחד עם נסכים ממרובים בלא נסכים יעושי. לכן כאן אם העולה בלא נסכים אז החטאת קודם. ודוק:

ר"א. מלכים ב' כ"ג עשו פסח כו' בספר הכרית הזה. יתכן דפרשו שמלאו ספר התורה נגלל במקום יולך ד' אורך ואת מלך כו' וזה בספר דברים ושם כתוב וזכתה פסח כו' לאן ובקרי. ופרשו כהרגומו לאן לפסח ובקר לחגיגה. וכן אזה יאשיהו כמו שכתוב בדברי הימים ס' ל"ה שנתן לאן לפסח ובקר לחגיגה והקדשים בשלו בסירות כו' יעושי. וזה בספר הכרית הזה במשנה תורה. שבשמות כתיב מן הכבשים ומן העזים תקחו. וברור:

דרוש בענין קדושה ראשונה קדושה לשעתה וקדושה לע"ד.

בנוסח ברכות ק"ש וכולם עושים באימה כו' ומקדישים וממליכים את שם כו' והאופנים כו' לעומתם ברוך יאמרו. לריך. ביאור. ספרי פ' דברים א'. דרש ר"י משא דבר ד'. בארץ מדבק דמשק מנוחתו זה משיח כו' אמר ר"י צ"ד למה את מעות כו' שאני מדמשק ויודע אני שיש מקום ושמו מדבק אל כו' שעתידה ירושלים להיות מגיע עד דמשק כו' ואין מנוחתו אלא ירושלים כו'. הנה פשוט דר"י לטעמי. בזכמים ק"ט. מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים ור"י סבר כר"ש דמנוחה ירושלים עיי"ש.

אך כמה פליגי. נראה דר' יודא לטעמיה במס' יומא י"ב ירושלים נחלקה לשבטים ולכך קרי לה נחלה. אך ר"ש סובר לא נחלקה לשבטים. א"כ איך שייך נחלה. ע"כ דעל שילה קא"י שהי' אחר כבוש. וחלוק. ודוק. והנה שם רשבי סובר זו וזו ירושלים וקאמר הגמ' בשלמא כו' אלא למ"ד זו וזו שילה ויקח מנוח כו' הוראת שעה היתה. ור"ש אזיל לטעמי. דסבר לא היתה הוראת שעה לעיל דסבר ר"ש אפילו העלה על הסלע כו' חייב מהכא וע"כ סובר דבשילה הותרו בנות דאל"ה איך רשאי להקריב. הא לא

שמע

* השמטות נמלאות עוד בסוף פ' וימי ובסוף פ' בחקתי: